

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILÂP TARİHİ II (XII. Hafta)

**SOSYAL ALANDA YAPILAN İNKILÂPLAR
EĞİTİM ALANINDA YAPILAN İNKILÂPLAR**

SOSYAL ALANDA YAPILAN İNKILÂPLAR

Osmanlı'dan Cumhuriyet'e geçerken her alanda olduğu gibi sosyal ve gündelik yaşam alanında bir birlik söz konusu değildir. Tanzimat dönemiyle birlikte batıya yönelen Osmanlı Devleti'nde giyim kuşamda, takvim, saat, ölçü gibi birimlerin kullanımında çeşitlilik ortaya çıkmıştır. Bu durum sosyal yaşamda zaman zaman karışıklıkların yaşanmasına yol açmıştır. Cumhuriyet döneminde sosyal ve gündelik yaşamda görülen sıkıntıları ortadan kaldırmaya yönelik önemli düzenlemelere gidilmiştir. Geçmişten gelen pek çok alışkanlığa son verilerek modern ve laik bir devlet olma yolunda önemli adımlar atılmıştır.

KILIK KIYAFETTE DEĞİŞİM ÇALIŞMALARI

ŞAPKA KANUNU

- * Osmanlı Devleti değişik dinleri ve kültürleri içinde barındıran bir imparatorluk olduğundan halkının giyim kuşamında da çeşitlilik ortaya çıkmıştır. Avrupa ile ilişkilerin artmasıyla da giyim kuşamda batı etkisi görülmeye başlanmıştır. Osmanlı Devleti'nde giyimde birlik sağlanmasına yönelik ilk adım II. Mahmut döneminde atılmıştır. Yeniçeri Ocağı'nı kaldırırken kurduğu yeni orduya fes, pantolon, ceket ve potin giyme zorunluluğu getirmiştir. Ardından da ilmiye sınıfı dışındaki devlet görevlilerinin fes ve pantolon- ceket giymeleri kararı alınmıştır (Turan, 2005). Ancak bu dönemdeki düzenlemeler kılık kıyafetteki çeşitliliği daha da artırmıştır.
- * Cumhuriyet'in ilanı ile toplumsal hayatı düzenlemeye yönelik yapılan çalışmalardan biri de geçmişten devralınan giyim-kuşamda görülen çeşitliliğe son vermek olmuştur. Mustafa Kemal Paşa çağdaş kıyafetlerin benimsenmesini gerekli görmüş fes yerine şapka takılmasını daha uygun bulmuştur.

* Mustafa Kemal Paşa, bu amaçla kamuoyu oluşturmak için ankırı-Kastamonu- İnebolu yöresine 22 Haziran 1925'te başlayan bir yurt gezisine çıkmıştır. Kastamonu halkının daveti zerine Kastamonu ve çevresine yaptığı seyahatte ilk kez Panama şapkası ile görülmüş ve Türkiye'nin dış görünüşü ile de ağdaş olduğunu göstermesi gerektiğinden bahsetmiş, giyilmesi gereken kıyafetin tanımını yaparak bu kıyafeti tamamlayan başlığa da şapka denildiğini söylemiştir. 25 Ağustos'ta İnebolu'da tarihi şapka Nutku'nu yapan Mustafa Kemal Paşa:

* *“Buna caiz değil, diyenler vardır. Onlara diyeyim ki, çok gafilsiniz ve çok cahilsiniz ve onlara sormak isterim. Yunan serpuşu olan fesi giymek caiz olur da şapkayı giymek neden olmaz?” demiştir.*

2 Eylöl 1925'te sadece devlet memurları için ortak kıyafet ve şapka zorunluluğu getirilmiştir. Sonraki günlerde din adamı olmayanların dini kıyafet giymeleri yasaklanmıştır. Mustafa Kemal Paşa'nın üzerinde özellikle durduğu şapka konusunda sivillere zorunluluk getirilmese de Ankara'da hükümet ve çevresinde şapka giymeye başlanmıştır. Halkın da şapka giymeye zamanla alıştığı görölmüştür ve 25 Kasım 1925'te 671 sayılı Şapka Giyilmesi Hakkındaki Kanun çıkartılmıştır. Ancak bu inkılâba ilişkin bazı karşıt görüşler olmuş, isyan edenler çıkmıştır. Kanunun kabulünden sonra şapka giyilmesine tepki niteliğinde başlayan bazı girişimler ise İstiklal mahkemelerinin devreye sokulmasıyla kısa sürede ortadan kaldırılmıştır.

Kılık kıyafetle ilgili bir başka düzenleme ise 3 Aralık 1934 tarihli Bazı Kisvelerin Giyilemeyeceğine Dair Kanun ile yapılmıştır. Bununla hangi din ve mezhepten olursa olsun din adamlarının, sadece ibadet sırasında ve törenlerde özel kıyafet giymelerine izin verilmiştir. Gündelik hayat içinde dinsel kisvelerin giyilemeyeceği hükme bağlanarak sosyal yaşamda laiklik ilkesi benimsenmiştir.

TEKKE, ZAVİYE VE TÜRBELEİN KAPATILMASI

Tekke ve zaviyeler toplumsal ilişkileri düzenleyen toplumsal yardımlaşma ve dayanışmaya hizmet eden kurumlar olup resim, müzik, şiir, tasavvuf gibi alanlarda faaliyetleriyle de bir eğitim yuvası olarak topluma yön vermişlerdir. Halkın yararına çalışan ve onları eğiten bu kurumlar zamanla dini istismar ederek toplumu sömürmeye, çağın getirdiği yeniliklere karşı çıkmaya ve insanların yararına olan gelişmelere de taassup içinde karşı durmaya başlamışlardır. Halk üzerinde son derece etkili olan bu kuruluşlar devlet işleri ve siyasete de karışmaktan geri durmamışlardır. İçlerinden bir kısmı kendilerine tanınan ayrıcalıkları kötüye kullanmıştır.

Mustafa Kemal Paşa'nın 30 Ağustos 1925'te Kastamonu'da söylediği “*Türkiye Cumhuriyeti şeyhler, dervişler, müritler ve meczuplar memleketi olamaz. En doğru en hakiki tarikat, medeniyet tarikatıdır*” şeklindeki sözler de bu inkılâbın yapılacağını göstermiştir. Nitekim, 30 Kasım 1925'te çıkarılan kanunla bahsi geçen yerler kapatılmış, şeyhlik, dervişlik, müritlik, seyitlik, çelebilik, emirlik, halifelik, falcılık, büyücülük, üfürükçülük, gaipten haber vermek ve muskacılık gibi eylemler ve sıfatların kullanılması, bunlarla ilgili çalışılması, bu sıfatlarla ilgili kıyafet giyilmesi yasaklanmıştır.

SOYADI KANUNU'NUN KABULÜ

Cumhuriyet döneminde kimlik tespitinde yaşanan karışıklıklara son vermek, kişi ve sınıf üstünlüğü ifade eden lakapları kaldırmak üzere toplumun geneline yönelik bir düzenlemeye gidilmiştir. Sosyal hayatta çıkan karışıklıkları önlemek adına 21 Haziran 1934'te Soyadı Kanunu çıkartılmıştır. Soyadı Kanunu'nun çıkartılması, nüfus kaydı yönünden ileriye yönelik önemli bir gelişmedir. Alınacak soyadların Türkçe olması, üstünlük ifade etmemesi, gülünç veya ahlaka aykırı olmaması, Atatürk sözcüğünün ön ad veya soyadı olarak kullanılmamasına karar verilmiştir. İki yıl içinde herkesin bir soyadı alması, almayanların devletin vereceği soyadını kullanacağı duyurulmuştur.

- * TBMM, 24 Kasım 1934'te aldığı kararla Mustafa Kemal Paşa'ya “Atatürk” soyadını vermiştir. Kanun teklifini veren İsmet İnönü'nün TBMM'deki konuşmasında “Arkadaşlar Büyük Önderimiz Cumhur reisimizin soyadı için kanun teklif ediyoruz. Düşündük ki, soyadı kanunu tatbik olunurken Büyük Önderin taşıyacağı adı tayin Büyük Meclisin borcudur. Bu kanunla Atatürk adını teklif ediyoruz.” demiştir ve Mustafa Kemal'in soyadının Atatürk olmasına karar verilmiştir.
- * Aynı yıl “ağa, hoca efendi, hoca hafız, hacı, paşa, bey, hanım, hanımefendi” unvanlarının kullanımı da kaldırılmış; Osmanlı Devleti'nin verdiği tüm nişan ve rütbelerin taşınması da yasaklanmıştır.

* ULUSLAR ARASI SAAT, TAKVİM, RAKAM, ÖLÇÜ VE HAFTA TATİLİ'NİN KABUL EDİLMESİ

- * **Takvim:** Türkler karşılaştıkları kültürlerin de etkisiyle tarihte çok farklı takvim kullanan milletlerden biri olmuştur. Orta Asya'da 12 hayvanlı takvimi kullanan Türkler, İslamiyet'in kabulünden sonra hicri takvimi kullanmaya başlamışlardır. Osmanlı Devleti zamanında da Hz. Muhammed'in Mekke'den Medine'ye hicret ettiği 622 yılını başlangıç olarak alan Hicri takvim kullanılmaya devam edilmiştir. Hicri takvimin zamanla devlet yönetiminde bazı sıkıntılar ve aksaklıklara yol açtığı görülmüştür.
- * Osmanlı Devleti'nde hicri takvimin mali işlerde yarattığı karışıklıktan dolayı 1840 yılından itibaren resmi işlerde hicri takvimin yanında Rumi takvim kullanılmaya başlanmıştır. Batı dünyasında ise miladi takvim kullanılmaktaydı.
- * Osmanlı Devleti'nde takvim konusunda yapılan düzenlemeler çeşitliliğe yol açmış devlet hayatında takvime dayalı yaşanan karışıklıkların önüne geçilememiştir. Takvim meselesi Cumhuriyet döneminde de gündeme gelmiş 26 Aralık 1925 tarihli kanunla rumi ve hicri takvimler kaldırılarak sadece miladi takvimin kullanılması kabul edilmiştir.

Saat: Güneş saatini kullanan Avrupalı devletlerle siyasal ve ekonomik ilişkilerin artmasıyla ortak toplantı ve eylemler için zaman saptamada güçlükler yaşanmıştır. Osmanlı yönetimi bu sorunu gidermek için kimi belgelerde iki tür saati birden belirleme yoluna giderek yaşanacak karışıklıkların önüne geçmeye çalışmış, ancak karışıklığı daha da artmıştır. Bu nedenle Osmanlı Devleti'nin son döneminde özellikle aydınlar, batıda kullanılan saatin benimsenmesine yönelik önerilerde bulunmuş bu yönde çeşitli yayınlar yapılmıştır. Cumhuriyet döneminde saat alanında yaşanan karışıklıklara son veren 26 Aralık 1925 tarihli yasa ile alafranga saat sistemine geçilmiştir. Buna göre gün gece yarısında başlayacak saatler sıfırdan 24'e kadar sayılacaktır. Böylece zamanı belirlemede ülke genelinde birlik sağlanmıştır. Cumhuriyet döneminde takvimde olduğu gibi saatte de birlik sağlanmaya çalışılmıştır.

* **Ölçü Sistemi:** Ölçü sistemine uluslararası bir standart getirilmesi düşüncesi ile 1889 yılında Paris'te toplanan "Beynelmilel Ölçüler Konferansı"nda bir tek uzunluk ve ağırlık ölçüsünün ortak olarak alınması kabul edilmiştir. Batılı ülkeler bu ölçüleri kullanmayı zorunlu tutmuşlardır. Osmanlı Devleti'nde de 1869'da yayınlanan bir kanunla metre ve kilogram kullanılmaya başlanmıştır. Ancak bu ölçü birimleri halk arasında tam olarak yerleşmemiş bu konudaki istikrarsızlık sürmeye devam etmiştir. İktisadi faaliyetlerin giderek artmasıyla ölçülerin standardizasyonunun yapılması önem taşımıştır. Bu amaçla 26 Mart 1931 tarihinde "Ölçü Kanunu" TBMM'de kabul edilerek litre, kilogram, metre, gibi birimlerin kullanımına geçilmiştir. Kanun, 1 Ocak 1933 tarihinden geçerli olmak üzere yürürlüğe girmiştir. Okka yerine kilogram, dirhem yerine gram arşın yerine metre ölçek yerine de litre kullanılmıştır

Rakamlar: Osmanlı Devleti'nde Arap rakamları kullanılmış ancak batı ile olan ilişkilerin arttığı son dönemlerinde bu rakamlarla birlikte batıda kullanılan rakamlar birlikte kullanılmıştır. 20 Mayıs 1928'de kabul edilen yasa ile rakamlarda da uluslararası standart yakalamak amacıyla bir düzenlemeye gidilmiş ve rakamların yazılışında uluslararası simgelerin kullanımına geçilme kararı alınmıştır. Yasa gereğince bütün resmî yazışmalarda 1 Haziran 1929 tarihinden itibaren uluslararası rakamların kullanılması kararlaştırılmıştır. Uluslararası rakamların kabulü ve uygulanmaya başlanması Latin asıllı Türk alfabesinin kabulüne doğru giden yolda atılan önemli bir adım olmuştur

Millî bayramlar ve Genel Tatiller: Cumhuriyet döneminde hafta tatili ile ilgili konuda ilk düzenleme Cuma günlerinin çalışanlar için resmi tatil edilmesine ilişkin 2 Ocak 1924 tarihli kanunun kabulü olmuştur. Ancak tatil gününün Türkiye’de Cuma, batılı ülkelerde ise pazar günü olması siyasi ve iktisadi ilişkilerde sıkıntılara yol açmıştır. Tatil günü konusunda batılı ülkelere uyum sağlamak için yasal bir düzenlemeye gidilmiştir. Bu amaçla 1935’te millî bayramlar ve genel tatiller hakkında bir kanun çıkarılmıştır. 29 Ekim, 30 Ağustos, 23 Nisan günlerinin ulusal bayram olarak kutlanması, dinî bayramların yanı sıra 1 Mayıs ve 1 Ocak günlerinin de tatil kabul edilmesi kararlaştırılmıştır. Ayrıca hafta tatili de cumadan pazara alınmıştır

EĞİTİM ALANINDA YAPILAN İNKILAPLAR

Maarif Kongresi: Eğitim alanında yapılan en önemli çalışma daha devlet kurulmadan hatta en önemli muharebelerden biri olan Sakarya Muharebesi öncesinde 15-22 Temmuz 1921'de Ankara'da gerçekleştirilmiş olan eğitim-öğretim işleri için yapılan Maarif Kongresidir. Yeni kurulacak devletin en önem verdiği alanlardan birinin eğitim olduğunun önemli delillerinden biridir. Kongreye ülkenin çeşitli bölgelerinden gelen yaklaşık 250 kadın ve erkek öğretmen katılmıştır. Mustafa Kemal Paşa cepheden gelerek kongrenin açılışını yapmıştır. Burada eğitim alanında görev yapanlarla bu konuda neler yapılabileceği, savaşlarda kaybedilmiş yetişmiş insan potansiyelinin yeniden oluşturmak amacıyla yapılması gerekenlerin neler olduğu konuşulmuştur. Yeni Türkiye devleti daha kurulmadan hatta Milli Mücadele'nin cephelerdeki mücadele kısmı sona ermeden yapılan bu kongre eğitime verilen önemi ve eğitim konusunun her zaman mühim olduğunun altını çizmektedir. Millî Mücadelenin zaferle sonuçlanmasından sonra eğitim ülkenin en önemli meselelerinden biri olarak görülmüş milli, çağdaş ve laik bir eğitim sistemi kurmak hedeflenmiştir.

- * Millî Mücadelenin zaferle sonuçlanmasının ardından ülkedeki eğitim işlerini düzenlemek ve gerekli programları hazırlamak üzere hemen çalışmalara başlanmıştır. Misak-ı Maarif (Eğitim Andı) adıyla 8 Mart 1923 tarihli bir genelge ile yürürlüğe konulmuştur. Türk ulusunu uygarlıkta en ileriye götürmek, ilköğretimi yaygınlaştırıp herkese okuma yazma öğretmek, ülke kalkınması için yeni kuşaklara ekonomik hayatta başarılı kılacak bilgiler vermek ve eğitim öğretim birliğinin sağlanması yeni devletin bundan sonra eğitim alanında ulaşmayı hedeflediği ilkeler olmuştur

TEVHİD-İ TEDRİSAT KANUNU (3 MART 1924)

Osmanlı Devleti'nde öğretim kurumları medreseler, yabancı okullar ve Tanzimat okulları olarak üçe ayrılmıştır. Mustafa Kemal Paşa öğretim kurumlarının birleştirilerek milli bir kimliğe büründürülmesini istemiş ve Ankara'da düzenlenen Maarif Kongresi'nin açılışında şunları söylemiştir:

“Doğu'dan ve Batı'dan gelebilen bütün tesirlerden tamamıyla uzak, millî seciye ve tarihimize uygun bir kültür kastediyorum. Çünkü millî dehamızın tamamıyla inkişafı ancak böyle bir kültür ile sağlanabilir. Gelişigüzel bir yabancı kültür, şimdiye kadar takip olunan ecnebi kültürlerin yıkıcı sonuçlarını tekrar ettirebilir”

31 Ocak 1923'te de İzmir'de düzenlediği toplantıda “memleketimizin irfan yuvaları bir olmalıdır. Bütün memleket evladı, kadın ve erkek aynı surette oradan çıkmalıdır” diyerek eğitim ve öğretimin birleştirilmesinin sinyallerini veren Mustafa Kemal Paşa, 1 Mart 1924'te TBMM'de bunu açıkça dile getirmiştir.

2 Mart 1924'te Halk Partisi Grubunda Hilâfetin kaldırılması ile Şeriyye, Evkaf, Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Bakanlıklarının kaldırılması konusundaki önergeler kabul edildikten sonra Tevhidi Tedrisat hakkında Maarif Vekili Vasıf (Çınar) ve elli arkadaşının teklif ettikleri yasa görüşülmüştür. Önerge sahipleri *“bir devletin irfan ve genel maarif siyasetinde, milletin fikir ve his itibarıyla birliğini sağlamak için öğretimin birleştirilmesi en doğru, en ilmî her yere fayda getirecektir”* demişlerdir. Yasanın kabulüyle bütün eğitim kurumlarının dayanacağı tek yerin Maarif Vekâleti olacağı ve tek bir eğitim olacağı açıklanmıştır. Parti grubunda kabul olunan önerge, 3 Mart 1924'te TBMM'ye getirilmiş ve Kanun olduğu gibi kabul edilmiştir.

Yabancı Okullar ve Azınlık Okulları

Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile millî ve laik eğitim anlayışı benimsenirken bu okulların faaliyetlerine de kısıtlama getirilmiştir. Okullarda dini propaganda yapılması yasaklanmış kitapları, programları, binaları, yöneticileri ve öğretmenleri devletin denetimine alınmıştır. Millî kültürü korumak için Türkçe, tarih, coğrafya ve yurt bilgisi derslerinin Türkçe olarak Türk öğretmenler tarafından okutulması zorunluluğu getirilmiştir. Bu okullarda yabancı müdür yanında Millî Eğitim Bakanlığınca atanan bir de Türk müdür yardımcısı bulundurulacaktır.

HARF İNKILABI (3 KASIM 1928)

Latin Alfabesi'nin kabul edilmesine yönelik ilk fikir İzmir İktisat Kongresi'nde ortaya atılmış, inkılaba 1927'de karar verilmiştir. 8 Ocak 1928'de Ankara Türk Ocağı'nda Adliye Vekili Mahmut Esat (Bozkurt) Bey, Latin harfleri ile ilgili bir konferans vermiştir. Bir hafta sonra Dil Kurumu üyesi Raif Paşazade Fuat ve Hamdullah Suphi (Tanrıöver) Beyler Latin harflerinin benimsenmesini önermişler, dilin sadeleştirilmesi ve Türkçeleştirilmesinin üzerinde durmuşlardır. 25 Mayıs 1928'de Vekiller Heyeti'nin onaylamasıyla Alfabe Kurulu oluşturulmuş, kurul ilk toplantısını 26 Haziran'da yapmıştır. Mustafa Kemal Paşa Latin harfleriyle ilgili olarak halkın nabzını ölçmek için 9 Ağustos'ta Sarayburnu'na, 23 Ağustos 1928'de Tekirdağ'a gitmiştir.

* 16 Ağustos'ta CHP'de yapılan toplantıda her mahallede bir dersane oluşturulması kararlaştırılmıştır. Gazeteler de yeni harfleri ve yazım kurallarını yayınlamaya başlamışlardır. “Başöğretmen” sıfatı alan Mustafa Kemal Paşa, 1 Eylül-21 Eylül tarihleri arasında Çanakkale, Eceabat, Gelibolu, Malatya, Sinop, Samsun, Kayseri ve Ankara'ya giderek dersler vermiştir. Latin harfleri konusu 1 Kasım 1928'de TBMM'de tartışmaya açılmış ve 3 Kasım 1928'de Resmi Gazete'de yayınlanmıştır. 11 Kasım'da Millet Mektepleri Talimatnamesi kabul edilerek yürürlüğe girmiştir. Ayrıca 1 Ocak 1929'dan başlayarak basılacak kitaplarda sadece Latin harflerinin kullanılabileceği, ancak tutulacak zabıtlarda Haziran başına değin eski harflere yer verilebileceği belirtilmiştir.

Halk Eğitimi Alanında Yapılan Faaliyetler

- * Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile millî kimliğe sahip vatandaş yetiştirme yolunda önemli bir adım atılmıştır. 1927 yılında ilk defa ülke genelinde bir yaygın halk eğitimi programının uygulanmasına başlanmıştır. Program ilköğretim çağını geçmiş ve hiç eğitim görmemiş çocuklarla hiç okuma yazma bilmeyen yetişkinler için dersler ve konferanslar şeklinde yürütülmüştür. Harf İnkılabından sonra yeni Türk alfabesini halka öğretmek için geniş kapsamlı yaygın eğitim programı uygulayacak bir kuruma ihtiyaç duyulmuştur. Başöğretmenliğini Mustafa Kemal Paşa'nın yaptığı Millet Mektepleri, 1 Ocak 1929 günü yapılan resmî törenlerle açılmıştır. Böylece yeni alfabenin öğretilmesi ve halkın okuma yazma oranını arttırmak için okuma-yazma seferberliği başlatılmıştır.

TÜRK TARİH TEZİ

Avrupa'nın Türkleri sarı ırk olarak göstermesi, medeni olarak görmemesi ve bir eser ortaya koymadıklarını ileri sürmesi üzerine Mustafa Kemal Paşa bunun aksini ispat etmek için çalışmalara başlamıştır. İlk olarak kütüphane kurulması yoluna gidilmiş, Türkiye'de tarihle uğraşanlar Türk tarihiyle ilgili kitapları araştırmakla görevlendirilmişlerdir. Tercüme edilen kitaplar Mustafa Kemal Paşa'ya rapor halinde sunulmuştur. Bu çalışmaların ilk eseri olarak "Türk Tarihinin Ana Hatları" adındaki kitap 1930'da bastırılmıştır. 15 Nisan 1931'de Türk Tarihi ile ilgili araştırmalar yapmak adına Türk Tarih Heyeti kurulmuştur. 26 Eylül 1932'de Ankara'da Türk Tarih profesörleri ve öğretmenlerin katılımıyla ilk kez Türk Tarih Kongresi toplanmış (bu kongre, günümüzde dört yılda bir yapılmaya devam etmektedir) ve Türk Tarih tezi bu kongrede bilimsel olarak tartışılmıştır. Bu tezde "Türk milletinin tarihi şimdiye kadar sanıldığı gibi yalnız Osmanlı tarihinden ibaret değildir. Türkün tarihi çok daha eskidir ve temasta bulunduğu milletlerin medeniyetleri üzerine tesir etmiştir" denilmiştir. Bu tezle Türk tarihinin araştırılması Etiler ve Sümerlerden başlatılarak en eski uygarlıkların Türklerden çıktığı ispat edilmeye çalışılmıştır.

TÜRK DİL İNKILABI

Harf İnkılabının olumlu sonuçları alınması üzerine Mustafa Kemal Paşa, dil çalışmaları ile uğraşmak için 12 Temmuz 1932’de, Türk Tarih Cemiyeti’ne kardeş olarak Türk Dili Tetkik Cemiyeti’ni kurmuştur. Cemiyetin amacı, Türkçenin sözlük, terim, dilbilgisi, cümle bilgisi, etimoloji konularını incelemek ve Türkçenin gelişmesine, dilimizin dünya dilleri arasındaki yerini belirtmeye çalışmaktır. 26 Eylül 1932’de Dolmabahçe Sarayı’nda 1. Türk Dil Kurultayı toplanmış, Türk Dil Cemiyeti Başkanı Samih Rifat, amaçlarının Türk dilinin kendi milli kudretleri içinde inkişafını aramak olduğunu izah etmiştir. Kurultayın toplandığı gün olan 26 Eylül, Dil Bayramı olarak kabul edilmiştir. Kurultay 1 Ekim’e kadar devam etmiştir.

ÜNİVERSİTELERİN GELİŞİMİ

1924'te Cumhuriyet Hükümeti, Darülfünun ismini “İstanbul Darülfünunu” olarak değiştirmiş ve Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile 3 Mart 1924'te bir İlahiyat Fakültesi kurulmasına karar vermiştir; 7 Ağustos 1925'te hazırlanan İstanbul Darülfünunu Nizamnamesi ile Darülfünun, Avrupa üniversiteleri seviyesine yükseltilmiş, medreselere fakülte ismi verilmiştir. 31 Mayıs 1933'te ise İstanbul Darülfünunu kaldırılıp Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yeni bir üniversite kurulması kararlaştırılmıştır. Yani özerklik kaldırılarak üniversite Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlanmıştır. Bu dönemde Darülfünun öğretim kadrosunda da bazı değişiklikler yapılmış ve yurt dışında eğitim görüp gelen genç akademisyenler ve yabancı profesörler de bu dönemde kadroya dahil edilmiştir. Yabancı Profesörlerin çoğu ise Alman üniversitelerinde çalışmaktayken Nazi baskısından kaçan bilim adamlarıdır.

* İstanbul Darülfünunu yerine 18 Kasım 1933'te İstanbul Üniversitesi olarak öğrenime başlanmıştır. O yıl yapısında bulunan Tıp, Hukuk, Fen ve Edebiyat Fakülteleriyle eğitimini devam ettirmiş, sonrasında İktisat, Orman ve İşletmecilik Fakülteleri ile Eczacılık ve Dış Hekimliği Okulları açılmıştır. 14 Haziran 1935'te ise Ankara'da Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi kurulmasıyla ilgili kanun TBMM'de kabul edilmiştir. Atatürk'ün Türk dili ve tarihi araştırmalarının açılan kurumlardan ayrı bir fakültede de devam ettirilmesini istemesi doğrultusunda 9 Ocak 1936'da adı geçen fakülte kurulmuştur. Aynı gün ilk tarih dersini Atatürk'ün manevi kızı Afet İnan vermiştir. Fakültede çağdaş yabancı dillerin yanında ölü diller de öğretime açılmıştır. Türk tarihinin aydınlatılması için özellikle Etice, Sümerce, Çince ve Sanskritçe'ye önem verilmiştir. 5 Kasım 1936'da Adliye Hukuk Mektebi ve Mülkiye Mektebi (Siyasal Bilgiler Okulu) İstanbul'dan Ankara'ya nakledilerek üçü birlikte Ankara Üniversitesi haline getirilmiştir. Sonrasında Tıp Fakültesi, Eczacılık, Fen, İlahiyat, Ziraat, Dış Hekimliği ve Veteriner Fakülteleri açılmıştır.